

Straffbarhetsåldern, SOU 2025:11

Tullverket utreder brott mot bestämmelser om in- och utförsel av varor och bedriver även viss åklagarverksamhet i bötesärenden genom tullåklagare enligt 9 kap. 1 § tullbefogenhetslagen (2024:710). Tullverket fick den 7 november 2024 även befogenhet att leda förundersökning mot den som inte har fyllt 18 år om saken är enkel (8 kap. 3 och 5 §§ tullbefogenhetslagen).

När en allmän åklagare leder förundersökningen får han eller hon anlita biträde av Tullverket, vilket innebär att åklagaren får använda Tullverkets utredningsresurser. Åklagaren får också uppdra åt en tulltjänsteman att utföra en viss åtgärd som hör till förundersökningen (8 kap. 3 § fjärde stycket respektive 8 kap. 30 § första stycket tullbefogenhetslagen).

Tullverket har granskat slutbetänkandet mot bakgrund av myndighetens uppdrag och hur förslagen kan komma att påverka myndighetens verksamhet.

Tullverkets ställningstagande

Förslaget om sänkt straffbarhetsålder bedöms få viss påverkan på Tullverkets verksamhet då det kan komma att bli något fler ärenden som ska utredas av myndigheten. Tullverket avstyrker förslaget mot bakgrund av de skäl som redogörs för nedan (synpunkter avseende avsnitt 9).

Övriga förslag bedöms inte få någon direkt påverkan för Tullverkets verksamhet. Tullverket bedömer att flera av förslagen syftar till att ytterligare strama åt påföljdssystemet för ungdomar utöver de förslag som lämnades av utredningen i delbetänkandet (SOU 2024:39). Tullverket vidhåller den uppfattning myndigheten framförde i sitt remissvar över delbetänkandet om att utredningen inte har framfört några övertygande skäl för att förslagen kommer leda till att ungas deltagande i den organiserade brottsligheten motverkas.

Sänkt straffbarhetsålder (avsnitt 9)

Tullverket avstyrker förslaget om sänkt straffbarhetsålder då utredningen inte bedöms ha presenterat tillräckliga skäl som talar för förslaget. Utredningens främsta syfte med förslaget är hänsynen till det straffrättsliga systemets långsiktiga legitimitet och behovet av att kunna skydda samhället mot allvarliga brott. Tullverket anser, som flera experter i

utredningen också fört fram, att en sänkt straffbarhetsålder snarare tenderar att skada systemets långsiktiga legitimitet. Exempel som ges på detta i de särskilda yttrandena är att förslaget riskerar att skapa osäkerhet och oförutsägbarhet vad gäller barnets straffrättsliga ansvar, det skapar tillämpningssvårigheter i rättssystemet, straffbarhetsåldern är 15 år i alla de nordiska länderna, 15-årsgränsen har sedan lång tid tillbaka varit en väl etablerad och väl underbyggd gräns för straffbarhet, 15-årsgränsen gäller även för flera rättigheter som t.ex. sexuellt självbestämmande. Dessutom riskerar brottsoffer att drabbas negativt då bevisstalan inte kan väckas för det fall en domstol rubricerar om ett väckt åtal.

När det gäller behovet av att kunna skydda samhället mot allvarliga brott bedömer Tullverket att det saknas stöd för att en sänkt straffbarhetsålder skulle leda till att färre allvarliga brott begås av unga. I slutbetänkandet ges tvärtemot exempel på forskning som visar att en sådan lösning kan ge motsatt effekt. Vidare stöds den uppfattningen av den utvärdering som Danmark gjorde gällande sin tillfälliga reglering om sänkt straffbarhetsålder, vilken bl.a. visade att ett straffrättsligt ingripande kan bidra till barns utanförskap och öka risken för återfall. Dessutom finns det en inte obetydlig risk för att ännu yngre barn riskerar att rekryteras in i allvarlig brottslighet om straffbarhetsåldern sänks.

En generell sänkning av straffbarhetsåldern (bilaga 3)

Utredningen har i bilaga 3 till betänkandet lämnat förslag på hur en reglering som innebär en generell sänkning av straffbarhetsåldern skulle kunna utformas. Regeringen har efterfrågat synpunkter på materialet i bilaga 3.

Tullverket avstyrker förslaget om en generell sänkning av straffbarhetsåldern. Förslaget skulle drabba även de barn som begår lindriga brott utan koppling till kriminella gäng eller grov organiserad brottslighet. En generell sänkning av straffbarhetsåldern kan inte förväntas leda till att brottsligheten minskar och kan dessutom leda till andra negativa effekter för barnens utveckling (se avsnitt 8.8 i betänkandet). Mot denna bakgrund framstår förslaget varken ändamålsenligt eller lämpligt.

Ärendets handläggning

I detta ärende har överdirektören Bodil Taylor beslutat. Föredragande har varit verksjuristerna Charlotte Ljung och Kajsa Johansson. I den slutliga handläggningen har även rättschefen Kerstin Bynander deltagit.

TULLVERKET

Bodil Taylor

Kopia till:

Finansdepartementet, S3

Tullverket

Verksledningsstaben

Kommunikationsavdelningen

Tullkriminalavdelningen

Underrättelseavdelningen

Kontrollavdelningen